

правила ч.3 ст. 241 ГПК о том, что ни одно из доказательств не имеет для суда заранее установленной силы. Существование подобных изъятий из правила о свободной оценке доказательств судом вполне оправданно, поскольку они значительно усиливают гарантии постижения судом истины при решении вопроса о родителях детей. В этой связи сложно полностью согласиться с содержанием п.16 постановления Пленума: «В соответствии со ст. 57 КоБС заключения судебно-медицинской и генно-дактилоскопической экспертиз являются одним из средств доказывания, поэтому они должны быть оценены судом наряду с другими доказательствами по делу в их совокупности». Экспертные заключения (равно как и судебные признания ответчиков) являются не «одним из средств доказывания», а приоритетным способом постижения истины по делам об установлении отцовства. Правда, эта приоритетность должна быть правильно понята: заключение эксперта или признание ответчика не может служить основанием установления отцовства, если однозначно опровергается материалами дела. Например, при наличии бесспорных доказательств того, что в момент зачатия ответчика не было рядом с матерью будущего ребенка (он находился в командировке в другом городе, области, стране и т.п.), заключение эксперта, подтверждающее отцовство ответчика, не может быть положено в основу решения, по делу должна быть проведена повторная экспертиза. Аналогичным образом суд не должен принимать признание иска ответчиком, если экспертное заключение отрицает его отцовство.

Стоянова Тетяна Анатоліївна

*Кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЕЛЕКТРОННІ ДОКАЗИ В БЕЛЬГІІ ТА НІДЕРЛАНДАХ

«Інформаційне суспільство», як термін, вперше з'явився в Декларації 2003 року в Женеві, в якій й був проголошений такий важливий європейський стандарт-принцип. Як зазначається в Конвенції: «побудова

інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті» [1]. У відповідність такому принципу у всіх країнах ЄС розпочався процес електронізації судочинства, в тому числі законодавче врегулювання доказів та доказування. На законодавчому рівні ЄС та в кожній країні ЄС окремо, було прийнято ряд нормативно-правових актів з регулювання електронних доказів, Європейський суд розпочав активно приймати рішення в яких тлумачились основні положення Конфенції з урахуванням появи в джерелах доказування електронних доказів. Бельгія та Нідерланди не тільки не виключення з даного процесу, а й у зв'язку із провідними соціально-економічними, геополітичними показниками є зразковими країнами в питаннях запровадження електронних доказів.

Перші активні кроки в застосуванні комп'ютерних технологій у судочинстві в Бельгії було зроблено в 2008 р., де з цього часу діє проект «Фенікс», який передбачає єдину, синхронну та структурну комп'ютеризацію судової системи. У зв'язку з цим Палата представників Бельгії ухвалила закон щодо проведення електронних судових розглядів, який передбачає відповідні зміни в Судовому й Кримінальному процесуальному кодексах Бельгії та прийняття інших підзаконних актів. Серед основних інструментів електронізації судочинства в Бельгії можна виділити такі: електронний документообіг у судах, який передбачає здійснення низки організаційних і процесуальних дій і фіксацію їх за допомогою спеціального програмного забезпечення; електронна форма звернення до суду; складення та подання до компетентного органу скарги на суддю з метою ініціації дисциплінарного провадження проти нього; електронні бази судових рішень, доступні для широкого загалу; офіційні веб-сторінки судових органів, які містять інформацію щодо діяльності суду, порядку звернення до суду, призначення справ у суді тощо [2].

У голландському (цивільному) доказовому праві застосовується так звана вільна теорія доказування. Це вчення означає, що в принципі все, що сторони в процедурі подають як докази, насправді може слугувати доказом.

Спираючись на вільну теорію доказування, можна зробити висновок, що електронні дані можуть слугувати доказом у цивільному судочинстві Нідерландів.

На основі вільної теорії доказів суддя може вільно оцінювати докази. Як результат, доказове значення доказів, наданих сторонами, змінюється. Наприклад, документи, складені за певних обставин або відповідно до певних (правових) норм, можуть бути присуджені судом з більш переконливою або навіть переконливою доказовою цінністю.

У всьому цьому важливо, щоб суддя був пасивним. Ця пасивність означає, що суддя не збирає докази самостійно, а залежить від того, що йому подано сторонами як доказ. Таким чином, сторони судового провадження можуть певною мірою говорити про значення доказів. Наприклад, вони можуть в принципі (поза судом) самостійно вирішувати або спільно погоджуватися про те, що певні засоби можуть або не можуть бути використані як докази в ході процедури.

Наслідком вільної теорії доказів є те, що не цілком можливо надати загальні вказівки щодо оцінки конкретного доказу. Це стосується також електронних доказів. Справжню ясність можна надати лише в тому випадку, якщо докази отримали переконливе доказове значення. Прикладом цього є автентичний інструмент. Цей акт повинен відповідати деяким юридичним вимогам.

Електронні докази складаються з електронних (іншими словами, цифрових) даних, тобто даних, що записуються на цифровий носій. На відміну від даних, що зберігаються з використанням традиційних носіїв інформації, таких як папір, цифрові дані більш схильні до порушення їх цілісності та достовірності. Цілісність даних стосується повноти та правильності змісту. Автентичність даних вказує на ступінь, до якого особистість виробника та / або відправника може бути визначено з певністю.

Вплив цих властивостей цифрових даних можна зробити наочним за допомогою прикладу. Припустимо, дві сторони ведуть бізнес по електронній

пошти. Угода між ними укладається, коли пропозиція, зроблена однією стороною, приймається іншою. Тоді припустимо, що сторона, яка робить пропозицію, отримує акцепт електронною поштою. Теоретично тоді склалася угода. Але що робити, якщо інша сторона стверджує, що ніколи не надсилала електронну пошту про прийняття, а лише відхилила пропозицію?

В принципі, одержувачеві доведеться довести, що повідомлення електронною поштою з прийняттям пропозиції насправді було надіслано другою стороною, і що з ним укладено угоду. Проблема полягає насамперед у тому, що, оскільки спілкування відбувається дистанційно через Інтернет, він не може належним чином продемонструвати особу відправника свого повідомлення. Повідомлення також може бути надіслане третьою стороною. Це вплине на справжність повідомлення.

Крім того, повідомлення про відмову може бути перехоплене та змінене третьою стороною. На той час цілісність повідомлення була пошкоджена. Тепер, коли відомо, що все, можливо, відбулося щодо походження та змісту електронної пошти з прийняттям пропозиції, цей електронний лист не буде потужним засобом доказування того, що угода укладена.

Крім електронних повідомлень, в якості доказів можуть використовуватися й інші електронні дані. Це може включати веб-сайти, журнали, документи, підписані електронними підписами, чати, електронне адміністрування та фото- та відеофайли у різних форматах. Дані можна подати в оригінальній формі або копії. В останньому випадку придумайте файл із зображенням екрана (екран друку) на USB-накопичувачі або надрукованим повідомленням електронної пошти. Коли цифрові дані є копією, можливо, є (навіть) менша впевненість щодо її цілісності та достовірності.

При збільшенні використання електронних даних як доказів необхідно пом'якшити ризики цілісності та достовірності. Наш законодавець хотів заохотити це, серед іншого. Важливим прикладом цього є положення щодо електронного підпису, яке закріплено в Цивільному кодексі. Електронний

підпис, який відповідає певним умовам, вважається достатньо надійним. Це означає, що документи, підписані таким підписом, в принципі повинні розглядатися як такі, що мають цілісність та справжність. Тому такі документи мають більшу доказову цінність.

Крім того, законодавець також видав деякі правила, які передбачають більше гарантій електронного укладення договорів. Наприклад, можливість електронного підписаного контракту прирівнюватись до паперового акта. Електронний зв'язок з державними органами регулюється також законодавцем. Усі, хто бажає подати цифрове заперечення, повинні дотримуватися положень Закону про загальне адміністративне право. І кожен, хто зберігає електронну адміністрацію, повинен переконатися, що податкові органи можуть перевірити це з упевненістю.

Як висновок, слід зазначити, що навесні 2018 року ЄС надав пропозицію щодо нового Європейського порядку представлення доказів. Цей порядок має полегшити доступ до електронних доказів між країнами-членами ЄС за допомогою загального шаблону, і запровадить норму для підготовки відповіді на строк до 10 днів у стандартних випадках та протягом 6 годин у Міжнародне співробітництво при зборі електронних доказів 116 надзвичайних ситуація [3].

Станом на початок 2019 року робота із запуском порядку була практично завершена.

Список використаних джерел:

1. Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячолітті: Декларація, ратифікована ВРУ 12.12.2003. Електронний ресурс : Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c57.
2. Vdovina, O.O. (2014). Comparative analysis of the systems of electronic documentation of the judgment power in Ukraine and foreign countries. Informational education and profession communication technologies of the XXI centuries. Proceedings of the VII International Scientific Practical conference. Odessa National Technical University (11-13 September, 2014). (pp. 92-97). Odessa: Hrin D.S [in Ukrainian].
3. Офіційний сайт Європейської комісії: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-3345_uk.htm.